

КОНСТИТУЦІЙНО-ПРАВОВІ НОВЕЛИ У РЕГЛАМЕНТАЦІЇ СТАТУСУ АДВОКАТІВ

5 липня 2012 року було прийнято Закон України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність» (далі Закон), що вирішило проблему необхідності реформування інституту адвокатури в Україні, зумовлену рядом факторів, в тому числі й міжнародними зобов'язаннями, що були взяті Україною, зокрема, перед радою Європи. Безумовно, про всі плюси та мінуси, прийнятого нормативно-правового акта можна буде з впевненістю говорити лише в процесі його безпосередньої реалізації, при цьому мова йде про досить тривалий період, але деякі неоднозначні моменти можна прослідкувати вже сьогодні.

Перш за все, одним із таких неоднозначних моментів є питання про вступ до Національної асоціації адвокатів України. Згідно п.6 ст. 45 Закону з моменту державної реєстрації Національної асоціації адвокатів України її членами стають всі особи, які мають свідоцтво про право на заняття адвокатською діяльністю, а інші особи стають її членами з моменту складення присяги адвоката України. саме це положення про обов'язкове членство суперечить положенням конституції України зокрема приписам ч.4 ст. 36 конституції України. відповідно до зазначеної статті ніхто не може бути примушений до вступу в будь-яке об'єднання громадян. крім того, згідно з ч. 2 ст. 20 Загальної декларації прав людини від 10 грудня 1948 р., ніхто не може бути примушений вступати в будь-яку асоціацію.

Наступним невизначеним моментом в даному нормативно-правовому акті є положення про законодавче регулювання реалізації права застосовувати науково-технічні засоби. Хоча таке право і набуло певної конкретизації, а саме, зазначено, що воно реалізується шляхом копіювання матеріалів справи, а також фіксування процесуальних дій та ходу судового слідства, проте, так само як і раніше, встановлюється, що реалізація цього права здійснюється виключно у порядку, передбаченому законом. таким чином, слід визнати, що дане право, будучи визначеним у цьому законі, носить декларативний характер, а дійсних, незалежних та безумов-

них способів реалізації такого права цей Закон не гарантує. у той же час, саме гарантована можливість реалізовувати право на застосування науково-технічних засобів незалежно від волі інших суб'єктів, тобто виключно за умови наявності такої професійної потреби у самого адвоката, – була і залишається актуальною проблемою, вирішити яку мала б відповідна законодавча зміна, якої, нажаль, так і не сталося.

також одним із суперечливих положень є те, що новий Закон надає адвокату право не тільки збирати відомості про факти, що можуть бути використані як докази, тобто збирати інформацію, але дозволяє також, у встановленому законом порядку, запитувати, отримувати і вилучати речі, документи та їх копії, тобто збирати певні матеріальні об'єкти, що можуть бути використані як докази. Беззаперечно, що дана законодавча новела носить важливий практичний характер та є правильною. у той же час спостерігається певна непослідовність законодавця, який, надавши адвокату право збирати з метою використання у якості доказів певні предмети та речі (тобто матеріальні об'єкти), включив в поняття адвокатської таємниці, яка підлягає охороні відповідно до статті 22 Закону, тільки інформацію (зокрема, у формі документів) та інші відомості, і нічого не зазначив про відповідні предмети та речі. очевидно також, що вказівка на те, що запитування, отримування і вилучення речей та документів може здійснюватись виключно в установленому законом порядку, тобто бланкетний характер норми, навряд чи буде сприяти однозначному її розумінню та застосуванню всіма суб'єктами, інтереси яких можуть зачіпатись.

має місце таке положення, яке, безперечно, може викликати неабиякі проблеми у виконанні адвокатом своїх обов'язків, а саме це питання про мову, на якій має надаватися правова допомога. мова юридичної допомоги визначається статтею 17 Закону України «Про засади державної мовної політики», якою, в свою чергу, закріплено, що адвокати надають юридичну допомогу фізичним і юридичним особам державною мовою або іншою мовою, прийнятною для замовника. слід наголосити, що з наведеного положення закону вбачається, що вирішальним при визначенні мови, якою має надаватися юридична допомога, є саме прийнятність такої мови для замовника, тобто мова юридичної допомоги визначається виключно замовником. При цьому, очевидно, що перелік таких «бажаних мов» може бути значно більшим, навіть за офіційної визначення у

статті 7 цього ж закону 18 регіональних мов або мов меншин України. З огляду на те, що серед видів адвокатської діяльності, окрім надання правової інформації, консультацій та роз'яснень з правових питань, відноситься також і складання різного роду документів правового характеру, – можливість реального виконання зазначеного вище положення про надання адвокатом правової допомоги клієнту на визначеній ним мові є, майже, нездійсненим. у той же час, за невиконання своїх обов'язків, передбачених законодавством, тобто у разі незабезпечення або обмеження права клієнта на отримання правової допомоги прийнятною для нього мовою, адвокат може бути притягнутий до дисциплінарної відповідальності.

Отже можна зробити висновки, що поряд з позитивними нововведеннями, які містить Закон України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність» від 5 липня 2012 р. він не позбавлений і певних недоліків, які можуть спричинити суттєві проблеми в процесі здійснення адвокатами своїх обов'язків. тому на сьогоднішній день актуальним залишається питання про подальше реформування адвокатури, зокрема законодавцям слід активізуватися у напрямку удосконалення нормативної бази діяльності адвокатури та усунення прогалин.